

Brüssel, 15.12.2015
COM(2015) 642 final

KOMISJONI ARUANNE

**Teine kahe aasta aruanne vastavalt ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonile
(UNFCCC)**

**(nõutud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määruse (EL) nr 525/2013
(kasvuhoonegaaside heite seire- ja aruandlusmehhanismi ning kliimamuutusi käsitleva
muu olulise siseriikliku ja liidu teabe esitamise kohta ning otsuse nr 280/2004/EÜ
kehtetuks tunnistamise kohta) artikli 18 lõikega 1 ning UNFCCC osaliste konverentsi
otsusega 2/CP.17)
{SWD(2015) 282 final}**

SISSEJUHATUS

Käesolev aruanne ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokument moodustavad Euroopa Liidu (EL) teise kahe aasta aruande, mis on nõutud vastavalt määruse (EL) nr 525/2013 artikli 18 lõikele 1 ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) osaliste konverentsi otsusele 2/CP.17. Need dokumendid edastatakse UNFCCC-le ELi teise kahe aasta aruandena.

TEAVE KASVUHOONEGAASIDE HEITKOGUSTE JA NENDE SUUNDUMUSTE KOHTA

ELi 28 liikmesriigi kasvuhoonegaaside koguheidet, sh rahvusvahelisest lennundusest pärit heide vähenes aastatel 1990–2013 ligikaudu 20 %. Esitatud heiteandmed käsitlevad heidet, mis on asjakohane konventsioonist tuleneva ELi eesmärgi täitmiseks, ning need põhinevad ELi poolt UNFCCC-le viimati esitatud andmekogul. Olulisim kasvuhoonegaas on CO₂, mis moodustas 2013. aastal 82 % ELi 28 liikmesriigi koguheitest.

Heide elaniku kohta vähenes ELis 1990.–2013. aastal 26 % ehk 11,8 tonnilt elaniku kohta 8,9 tonnile elaniku kohta. Heide ELi 28 riigis on vähenenud, samal ajal kui majandus on kasvanud. Majanduskasvu ja kasvuhoonegaaside heite omavaheline seos on alates 1990. aastast pidevalt vähenenud. Sisemajanduse koguprodukt (SKP) kasvas ELi 28 riigis aastatel 1990–2013 ligikaudu 45 %, samas kui kasvuhoonegaaside heide vähenes umbes 20 %. Seega on ELi kasvuhoonegaaside heitemahukus vähenenud peaaegu poole võrra.

Sellist majanduskasvu ja kasvuhoonegaaside heite omavahelise seose vähenemist on oluliselt soodustanud struktuuripoliitika rakendamine kliima ja energia valdkonnas. Eelkõige tänu 2020. aasta kliima- ja energiapaketi rakendamisele on märkimisväärselt suurenenud taastuvenergia kasutus ja paranenud energiatõhusus. Need kaks näitajat on heitkoguse täheldatud vähenemist mõjutavad põhitegurid, kusjuures suur mõju on CO₂ hinnal ning see mõju suureneb tulevikus eeldatavasti veelgi.

ELI KÕIGI MAJANDUSSEKTORITE HEITE KOGUSELISE VÄHENDAMISE KOHUSTUS

EL ja selle liikmesriigid on UNFCCC raames võtnud ühise kohustuse vähendada 2020. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähemalt 20 % võrreldes 1990. aasta tasemega või 30 % tingimusel, et teised arenenud riigid võtavad endale võrreldavad heitkoguste vähendamise kohustused ja arenguriigid panustavad piisavalt vastavalt oma kohustustele ja võimalustele.

See ELi eesmärk on sätestatud õigusaktides ning seda täidavad EL ja selle liikmesriigid. Nende õigusaktide tuumaks on ELi kliima- ja energiapakett, milles on sätestatud liidu eesmärk vähendada 2020. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid 20 % võrreldes 1990. aasta tasemega, mis vastab 14 %-le võrreldes 2005. aasta tasemega. See eesmärk on jõupingutuste jagamist käsitleva otsuse alusel jagatud heitkogustega kauplemise süsteemis (edaspidi „ELi HKS”) osalevate ja muude sektorite vahel.

KÕIGI MAJANDUSSEKTORITE HEITE KOGUSELISE VÄHENDAMISE KOHUSTUSE TÄITMISE EDENEMINE – ELI POLIITIKA JA MEETMED NING NENDE MÕJU

EL ja selle 28 liikmesriiki on nüüdseks juba märkimisväärse arvu aastate jooksul rakendanud nii eraldi kui ka ühiselt riiklikke ja rahvusvahelisi kliimamuutuste vastaseid meetmeid, mille tulemusena on heide oluliselt vähenenud.

Kliimameetmetega seotud probleemide lahendamiseks ja vajalike investeeringute tegemiseks on EL kokku leppinud, et ELi 2014.–2020. aasta eelarvest tuleks vähemalt 20 % ehk 180 miljardit eurot kulutada kliimamuutustega seotud meetmetele. Seda on eelmises eelarves kliimameetmeteks ette nähtud kulutustest palju rohkem – ELi 2007.–2013. aasta eelarves moodustasid sellised kulutused 6,8 %. Selle võimaldamiseks on kliimamuutuste mõju leevendamise ja nendega kohanemise meetmed lõimitud kõigisse peamistesse ELi rahastamiskavadesse, eeskätt ühtekuuluvuspoliitika, regionaalpoliitika, energia, transpordi, teadustegevuse ja innovatsiooni ning ühise põllumajanduspoliitika valdkonnas.

EL ja selle liikmesriigid tõhustavad pidevalt õigusakte, et võimaldada kasvuhoonegaaside heite vähendamist ja vähese CO₂-heitega majandusele üleminekut. Esimese kaht aastat hõlmava aruande esitamisele järgnenud peamised poliitilised muudatused on ELi HKSi täiustamine, uued õigusaktid transpordisektoris ja rangem F-gaaside määrus.

Alates 2013. aastast toimib ELi HKS kolmanda kauplemisperioodi (2013.–2020. aasta) täiustatud ja ühtlustatud eeskirjade alusel. Hästi toimiv reformitud ELi HKS on põhivahend, mida on vaja, et vähendada ELi HKSi kuuluvate sektorite heitkoguseid 2030. aastaks 43 % võrreldes 2005. aasta tasemega. Seepärast muudetakse seda Euroopa põhivahendit praegu suurte struktuurireformidega, et soodustada ELi üleminekut vähese CO₂-heitega majandusele.

Esimese sammuna lükati ELi HKSi järjest kasvava lubatud heitkoguse ühikute (LHÜ) ülejäägi kõrvaldamiseks edasi 900 miljoni LHÜ enampakkumine. Teiseks lepiti kokku turustabiilsusreserv, mis aitab kõrvaldada LHÜde ülejäägi ja parandada süsteemi paindlikkust suurematele šokkidele, kohandades enampakkumisele pandavate LHÜde pakkumist. Kolmandaks tegi komisjon 2015. aasta juulis ettepaneku vaadata ELi HKS läbi, et vähendada sellesse süsteemi kuuluvate sektorite heitkogust 2030. aastaks 43 % võrreldes 2005. aasta tasemega. See on viimane samm, millega täiustada ELi HKSi nii, et see aitaks 2030. aasta eesmärgi saavutamisele igati kaasa.

Peamised poliitilised muudatused hõlmavad ka transpordisektorit, kus uute ELi õigusaktidega on uutele autodele ja kaubikutele ette nähtud siduvad heitkoguste vähendamise eesmärgid, mis tuleb täita 2021. aastaks. Mais 2014 vastu võetud raskeveokite strateegia on ELi esimene algatus veoautode ja busside kütusetarbe ja CO₂-heite vähendamiseks. Aprillis 2015 võttis EL vastu õigusakti, millega nähakse ette kogu ELi hõlmav laevandussektori seire, aruandluse ja kontrolli süsteem. Tegemist on esimese sammuga ELi strateegias vähendada nimetatud sektori heitkoguseid.

Läbivaadatud F-gaaside määrust kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2015 ning sellega on tugevdatud varasemaid meetmeid (nt gaaside heitkoguste piiramine lekete avastamise kaudu, seadmete paigaldamine koolitatud töötajate poolt, kasutatud gaaside kokkukogumine) ja F-gaaside kasutamise järk-järguline vähendamine, mille tulemusel väheneb ELi F-gaaside koguheide 2030. aastaks kaks kolmandikku võrreldes 2014. aasta tasemega. Samuti on kõnealuse määрусega keelatud F-gaaside laskmine turule teatavates olukordades, kus on olemas muud võimalused, nt kodumajapidamistes kasutatavate külmikute ja sügavkülmikute puhul, mis sisaldavad fluorosüsivesinikke, mille globaalse soojendamise potentsiaal on üle 150.

Lisaks eeltoodule leppis Euroopa Ülemkogu 2014. aasta oktoobris 2020. aasta kliima- ja energiapaketi tuginedes ning kooskõlas eesmärgiga minna üle konkurentsivõimelisele vähese CO₂-heitega majandusele kokku ELi 2030. aasta kliima- ja energiaraamistiku

põhielemendid: siduv eesmärk vähendada liidus 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid 1990. aastaga võrreldes vähemalt 40 %, ELi tasandi siduv eesmärk saavutada 2030. aastaks taastuenergia vähemalt 27 %-line osakaal ning soovituslik energiatõhususeeesmärk säästa 2030. aastaks energiat vähemalt 27 % (eesmärk on kavas 2020. aastal 30 %ni suurendamist silmas pidades läbi vaadata).

Nende eesmärkide täitmiseks esildas komisjon 2015. aasta juulis ELi HKSi direktiivi läbivaadatud versiooni, mis on praegu ELi institutsioonides arutlusel, ja ta esitab ka ELi HKSi mitteosalevaid sektoreid hõlmavad seadusandlikud ettepanekud. Komisjon viib ellu ka energialiidu strateegilises raamistikus kavandatud algatused, sh koostab peatselt taastuenergiat ja energiatõhusust käsitlevad ettepanekud.

KÕIGI MAJANDUSSEKTORITE HEITE KOGUSELISE VÄHENDAMISE KOHUSTUSE TÄITMISE PROGNOOSID

Vastavalt viimastele prognoosidele, mille koostamiseks on koondatud liikmesriikide poolt 2015. aastal ELile esitatud andmed ja mis põhinevad olemasolevatel meetmetel, peaksid heitkogused vähenema 2020. aastaks 1990. aasta tasemega võrreldes 24 %. Seega on EL praegu 2020. aasta eesmärgi täitmisel graafikus.

Prognooside järgi peaksid kasvuhoonegaaside heitkogused 2030. aastaks veelgi vähenema.

Energiasektori (v.a transport) heide moodustab kasvuhoonegaaside koguheitest, aga ka prognoositavas vähendatava heite üldkoguses suurima osa. Prognooside kohaselt peaks selle sektori heide võrreldes 1990. aasta tasemega vähenema 2020. aastaks umbes 33 % ja 2030. aastaks umbes 38 %. Transpordisektor on ainus sektor, mille heitkogused eeldatavasti suurenevad 2020. aastaks 13 % võrreldes 1990. aasta tasemega, ent jäävad siis kuni 2030. aastani samale tasemele püsima. Pärast 2007. aastat on märgata olnud transpordisektori heite aeglast, kuid püsivat vähenemist tänu kõrgematele kütusehindadele ja rangematele poliitikameetmetele, nagu sõiduautode ja kaubikute CO₂-heite normid.

RAHALISE, TEHNOLOOGILISE JA SUUTLIKKUST SUURENDAVA TOE PAKKUMINE OSALEVATELE ARENGURIIKIDELE

Kliimameetmete rahastamine on väga tähtis vahend, et saavutada kokkulepitud eesmärk hoida maailma keskmise temperatuuri tõus alla 2 °C võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega, saavutada üleminek vähese kasvuhoonegaaside heitega majandusele ja toetada kliimamuutuste suhtes paindlikku säästvat arengut. EL ja selle liikmesriigid annavad arenguriikidele kõige rohkem ametlikku arenguabi – nad andsid 2014. aastal 58,2 miljardit eurot ja eraldasid aastatel 2010–2012 kiireks rahastamiseks 7,34 miljardit eurot. Lisaks kohustusid EL ja selle liikmesriigid 2014. aastal koos andma arenguriikidele kliimamuutustega võitlemiseks 14,5 miljardit eurot.

EL edendab muutuste kava raames ühist ja terviklikku käsitlemist arengu, sh kliimamuutustega seotud meetmete rahastamiseks ning paneb seejuures rõhku kliimameetmete ja arengu vastastikku toetamisega kaasnevatele hüvedele.

EL toetas UNFCCC osalevaid arenguriike 2013. ja 2014. aastal kokku 2 178 USA dollariga (ehk 1 641 miljoni euroga).

Suutlikkuse suurendamine on ELi arenguabis kesksel kohal ning kõik kliimamuutuste valdkonna arenguabi koostööprojektid hõlmavad tehnosiirde alast tegevust. Euroopal on vähese CO₂-heitega tehnoloogia valdkonnas juhtroll ja ta säilitab oma positsiooni mitmesuguste poliitikaalgatustega. EL toetab tehnoloogialahenduste väljatöötamist ja kasutuselevõttu arenguriikides, investeerides palju innovatsiooni.